

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Кафедра теоретичної і прикладної економіки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-педагогічної роботи
Михайлишин Г.Й.

“ _____ ” _____ 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Галузь знань 07 Управління та адміністрування
Спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

факультет економічний

Івано-Франківськ – 2020 рік

Робоча програма з дисципліни Біржова діяльність для студентів ОР «бакалавр» галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність. – 2020 р.

Розробник:

Мацола Михайло Михайлович

кандидат економічних наук,

доцент кафедри теоретичної і прикладної економіки

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теоретичної і прикладної економіки

Протокол від “27” серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри теоретичної і прикладної економіки

_____ (**Пилипів Н.І.**)
(підпис) (прізвище та ініціали)
“ _____ ” _____ 2020 року

Схвалено Науково-методичною радою економічного факультету.

Протокол від “27” серпня 2020 року № 1

_____ (**Гнатюк Т.М.**)
(підпис) (прізвище та ініціали)
“ _____ ” _____ 2020 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – <u>6</u>	Галузь знань <u>07 «Управління і адміністрування»</u> (шифр і назва)	<u>Нормативна</u>	
	Спеціальність (професійне спрямування): <u>076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»</u> (шифр і назва)		
Модулів – <u>2</u>		Рік підготовки:	
Змістових модулів – <u>2</u>		3-й	3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин – <u>180</u>		6-й	6-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – <u>4 години в семестрі</u> самостійної роботи студента – <u>8 години в семестрі</u>	Освітній рівень: <u>Бакалавр</u>	Лекції	
		32 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		28 год.	8 год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
120 год.	162 год.		
		Вид контролю: <u>6 семестр – екзамен</u>	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 60 / 120

для заочної форми навчання – 18 / 162

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Дисципліна "Біржова діяльність" є складовою частиною професійно-орієнтованої підготовки майбутніх бакалаврів.

Мета: Метою вивчення дисципліни «Біржова діяльність» є забезпечення ґрунтовної теоретичної і практичної підготовки студентів з біржової торгівлі, глибоке розуміння тенденцій розвитку та сучасних модифікацій моделей сучасних бірж; формування вмінь та навичок аналізу основних напрямів та інструментів торгівлі; детальне опрацювання сутності, методів та механізмів біржової торгівлі як в Україні, так і за її межами в контексті системної економічної трансформації та глобалізації. Україна йде шляхом створення умов для функціонування інфраструктурних інститутів, таких як товарні, фондові та валютні біржі. Ситуація на ринках сільськогосподарської сировини, валюти та цінних паперів в Україні потребує впровадження механізмів страхування цінних та курсових ризиків, що без опанування правил строкової біржової торгівлі зробити практично неможливо.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Теоретичні засади біржової діяльності.
2. Організаційні та практичні аспекти біржової діяльності.

Завдання вивчення дисципліни.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Біржова діяльність» є:

- розкриття економічної сутності біржі;
- виявлення особливостей процесу створення бірж та їх структури в Україні;
- ознайомлення зі світовим досвідом роботи бірж;
- узагальнення практичних аспектів укладання біржових угод;
- опанування методів біржового посередництва;
- оцінка стану і тенденції розвитку біржової кон'юнктури;
- дослідження кон'юнктури біржового ринку та механізму котирування цін.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні

знати:

- зміст основних нормативних і законодавчих документів, що регулюють здійснення біржової торгівлі;
- основні принципи організації та проведення біржових торгів на товарній та фондовій біржах;
- функції та завдання посередників на біржі;
- технологію формування ланцюга руху замовлення від покупця до продавця на біржі;
- основи ф'ючерсної торгівлі;
- основні види цінних паперів, що обертаються на фондовому ринку та методи оцінки їх вартості;
- основи діяльності валютних бірж.

вміти:

- розробляти стратегію поведінки на фондовій і товарній біржах;
- розраховувати результат від здійснення певних видів біржової діяльності;
- оцінювати ринкову вартість цінних паперів. Основними цілями вивчення дисципліни є теоретична й практична підготовка студентів, щодо оволодіння навичками з державного регулювання економіки та економічної політики для використання у практичній діяльності.

Методи навчання: проблемний (метод проблемного викладу, частково-пошуковий), дослідницький, пояснювально-ілюстративний, пояснення, демонстрація, методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності. словесні методи: розповідь, пояснення, бесіда, лекція, ілюстрація, демонстрація, евристичний, метод роботи в малих групах, репродуктивний, вивчення інформаційних ресурсів, консультації.

Форми і методи контролю: поточне оцінювання (тестування), контрольна робота, поточне оцінювання, усне та письмове опитування, доповіді на семінарських заняттях, тестовий контроль, захист індивідуальних робіт, тестування, КСР (контроль самостійної роботи), контрольна робота, підсумковий контроль.

Перелік компетентностей та програмних результатів навчання, які повинні бути сформовані у студентів в процесі вивчення навчальної дисципліни:

Інтегральна компетентність

ІК 1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сферах підприємницької, торговельної та біржової діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.

ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК1. Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

СК2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

СК 4. Здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

СК 5. Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.

СК 6. Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

СК 7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

СК 10. Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків.

Програмні результати навчання.

ПРН 1. Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.

ПРН 11. Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці.

ПРН 12. Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

ПРН 14. Вміти застосовувати інноваційні підходи в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

ПРН 15. Оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності за допомогою сучасних методів.

ПРН 16. Знати нормативно-правове забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і застосовувати його на практиці.

ПРН 17. Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів.

ПРН 20. Знати основи бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур з урахуванням ризиків.

Пререквізити. Теоретичною базою вивчення дисципліни є попередні навчальні дисципліни: «Вступ до спеціальності», «Підприємницька діяльність», «Поведінка споживача», «Бізнес комунікації у підприємстві».

Постреквізити. Дисципліни, які будуть використовувати результати навчання даного курсу: «Фондові та товарні біржі», «Організація зовнішньоекономічної діяльності».

3. Програма навчальної дисципліни.

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади біржової діяльності.

1. Сутність біржової діяльності. Класифікація бірж.

Поняття біржі та історія її виникнення. Роль і функції біржі в ринковій економіці. Класифікація бірж. Поняття організованого ринку, його класифікація. Передумови виникнення біржової діяльності в Україні. Історія розвитку вітчизняних бірж. Перспективи розвитку біржової діяльності в Україні. Передумови виникнення біржової діяльності в Україні.

2. Тенденції розвитку біржової торгівлі.

Ринкові характеристики та відмінні особливості біржової торгівлі. Виникнення та етапи еволюції біржової торгівлі. Історія формування бірж у Європі, Великобританії та США. Становлення біржової торгівлі в незалежній Україні. Біржова торгівля на сучасному етапі розвитку. Перспективи розвитку біржової торгівлі в Україні.

3. Біржова інфраструктура.

Організація біржової інфраструктури. Порядок створення товарної біржі Органи управління й організаційна структура біржі.

4. Економіко-правові аспекти біржової діяльності.

Регулювання біржової діяльності. Мета регулювання біржової діяльності. Механізм біржового регулювання: правове, нормативне й інформаційне забезпечення. Система управління біржовою діяльністю. Державні й недержавні методи регулювання. Принцип саморегулювання. Змішана модель регулювання. Правові умови створення та діяльності бірж в Україні. Зміст і структура Закону України «Про товарну біржу». Створення та порядок реєстрації товарної біржі. Принципи діяльності товарних бірж. Права й обов'язки товарної біржі. Майно біржі та гарантії майнових прав. Внутрішньобіржові нормативні акти. Особливості біржового регулювання в зарубіжних країнах.

5. Організаційні засади діяльності бірж.

Організаційна структура біржі. Біржова рада (Рада директорів). Правління біржі. Загальні збори членів біржі. Виконавчий директор. Регламент біржі. Маршрут брокера на біржі. Комітет зі стандартизації та якості. Котирувальний комітет. Біржовий арбітраж. Комітет реєстрації угод. Розрахункова палата. Інформаційно-довідковий відділ. Комітет з торгівельної етики. Відділ економічного аналізу. Персонал біржі

6. Біржовий товар.

Поняття та склад біржового товару. Визначення біржового товару. Характерні риси біржового товару. Основні класи біржових товарів. Особливості речового біржового товару. Оцінювання якості біржового товару. Характеристика біржового товару товарних бірж Цінні папери як біржовий товар фондового ринку Біржові товари валютного ринку та їх характеристика Валютний курс. Пряме та непряме котирування

7. Біржові угоди та їх види.

Визначення й ознаки біржової угоди. Юридичний, організаційний, економічний і етичний аспекти біржових угод. Обов'язкові параметри біржової угоди. Зміст угоди. Ознаки класифікації біржових угод. Угоди з реальним товаром. Сутність, мета і зміст угоди з реальним товаром. Види угод з реальним товаром. Особливості форвардної угоди. Різновиди форвардних угод. Угода із заставою. Угода із заставою на купівлю. Угода із заставою на продаж. Угода з премією. Класифікація угод із премією. Угоди з кредитом. Визначення ф'ючерсної угоди. Головні відмінності ф'ючерських та форвардних контрактів. Стандартизація ф'ючерських контрактів. Переваги ф'ючерських контрактів. Процедура урегулювання ф'ючерських контрактів. Сутність опціонних угод. Види опціонів за технікою

виконання. Опціон на купівлю. Опціон на продаж. Подвійний опціон. Опціонна премія. Класифікація опціонів залежно від співвідношення цін виконання опціонів і рівня ф'ючерських цін.

8. Біржові індекси.

Індекс ПФТС, Індекс UX, Індекс Доу-Джонса, Індекс S&P, Індекс NASDAQ, Індекс Euro STOXX, Індекс DAX, Індекс РТС.

Суть фундаментального аналізу. Методика фундаментального аналізу. Фундаментальний аналіз на сировинних ф'ючерських ринках. Офіційне котирування біржових цін та курсів. Особливості здійснення фундаментального аналізу на фондових ринках. Основні методи оцінки інвестиційних якостей цінних паперів. Етапи фундаментального аналізу ф'ючерських ринків.

Змістовий модуль 2. Організаційні та практичні аспекти біржової діяльності.

9. Механізм біржової торгівлі.

Порядок та правила ведення біржових торгів Види доручень клієнта брокеру. Види та характеристика біржових аукціонів. Брокерська контора. Засновники. Члени біржі. Брокери. Регулювання брокерської діяльності. Комісійні. Дилери. Біржова яма. Функції брокера. Договір на брокерське обслуговування. Договір-доручення. Договір комісії. Товарна секція. Біржові спекуляції.

Форми організації біржових торгів. Англійський та голландський аукціони. Заочний аукціон. Подвійний аукціон. Організація біржової сесії. Організація та оснащення операційної зали біржі. Правила поведінки в операційній залі. Електронна біржова торгівля. Порядок виставлення і зняття товарів з біржових торгів. Процедура надання заявки на купівлю-продаж реального товару. Реєстрація й оформлення біржових угод. Порядок укладання та виконання угод на куплю-продаж ф'ючерських контрактів. Порядок розірвання угод.

10. Посередництво у біржовій діяльності.

Сутність та основні види торговельно-посередницької діяльності на ринку. Взаємовідносини брокерів із клієнтами. Економічна стратегія брокера на товарній біржі. Сутність ефективності посередницької діяльності Система показників посередницької діяльності. Організаційно-правові основи створення і функціонування брокерської фірми. Функції брокерської фірми. Клієнти брокерських фірм. Зміст угоди на брокерське обслуговування. Угода-доручення клієнта брокерської фірми на здійснення біржової угоди. Договір комісії. Звіт брокера (брокерської фірми) клієнту про виконану роботу згідно з дорученням. Види доручень клієнта брокеру. Доходи брокерських фірм. Система оплати праці брокерів. Показники ефективності брокерської діяльності

11. Кон'юнктури ринків та біржове ціноутворення.

Котирування. Котирувальна ціна. Ціна товару. Ціна пропозиції. Ціна біржової угоди. Цінова стратегія. Ціна відкриття. Ціна закриття. Пропозиція. Попит. Ціна попиту. Спеціаліст. Ротаційний продажний торг.

12. Форварди і ф'ючерси та їх особливості.

Види біржових операцій на ф'ючерському ринку. Хеджування. Види хеджування за технікою здійснення. Техніка короткого хеджування. Техніка довгого хеджування. Базис. Вплив базису на результати хеджування. Переваги хеджування за допомогою ф'ючерських контрактів. Вартість ф'ючерського контракту. Етапи розрахунків з купівлі-продажу ф'ючерського контракту. Початкова та варіаційна маржа.

13. Основи функціонування валютної біржі.

Поняття, функції та суб'єкти валютного ринку. Передумови й етапи становлення валютного ринку України. Суб'єкти валютного ринку України. Українська міжбанківська валютна біржа (УМВБ). Органи валютного регулювання в Україні. Види та порядок укладання угод на валютній біржі. Валютні касові операції (угоди «спот»). Термінові валютні операції (форвардні, ф'ючерсні, опціонні). Валютні операції «своп». Валютний арбітраж. Схема укладання валютних операцій на біржі.

14. Використання інформаційних і комунікаційних технологій у біржовій діяльності.

Розвиток інтернет-трейдингу в Україні. Проведення операцій в інтернеттрейдингу. Торгівельні платформи. Онлайн – брокери. Основні системи інтернеттрейдингу. Базові торгові стратегії. Інтернет-трейдинг на ринку FOREX.

15. Інновації в біржовій діяльності.

Віртуальні біржі та крипто валюта. Сутність криптовалюти, передумови її виникнення та відмінність від електронних грошей. Види криптовалют. Ринок криптовалют та особливості його функціонування. Капіталізація ринку криптовалюти. Bitcoin – обмінники. Криптовалютні біржі. Особливості bitcoin та форми його функціонування. Криптовалютний гаманець. Сутність та принципи майнінгу. Значення майнінгу для функціонування криптовалют. Основні функції майнінгу. Сутність технології блокчейн (Blockchain).. Переваги технології блокчейн. Принцип роботи блокчейну. Сфера застосування технології блокчейн.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість год.					
	Денна форма			Заочна форма		
	лекції	семіна рські	самості йна робота	лекці ї	семінар и	самостійн а робота
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади біржової діяльності.						
Тема 1. Сутність біржової діяльності. Класифікація бірж.	2	2	8	1		11
Тема 2. Тенденції розвитку біржової торгівлі.	2	2	8		1	11
Тема 3. Біржова інфраструктура.	2	2	8	1		11
Тема 4. Економіко-правові аспекти біржової діяльності.	2	2	8		1	11
Тема 5. Організаційні засади діяльності бірж.	2	2	8	1	1	10
Тема 6. Біржовий товар.	2	2	8		1	11
Тема 7. Біржові угоди та їх види.	2	2	8	1		11
Тема 8. Біржові індекси.	2	2	8	1	1	10
Змістовий модуль 2. Організаційні та практичні аспекти біржової діяльності.						
Тема 9. Механізм біржової торгівлі.	2	2	8	1		11
Тема 10. Посередництво у біржовій діяльності.	2	2	8	1		11
Тема 11. Кон'юнктури ринків та біржове ціноутворення.	2	2	8		1	11
Тема 12. Форварди і ф'ючерси та їх особливості.	2	2	8	1		11
Тема 13. Основи функціонування валютної біржі.	2	2	8		1	10
14. Використання інформаційних і комунікаційних технологій у біржовій діяльності.	2	2	8	1	1	11
Тема 15. Інновації в біржовій діяльності.	4		8	1		11
Усього годин	32	28	120	10	8	162

5. Теми лекційних занять

Назва теми	Кількість годин	
	д.ф.н.	з.ф.н.
Тема 1. Сутність біржової діяльності. Класифікація бірж.	2	1
Тема 2. Тенденції розвитку біржової торгівлі.	2	
Тема 3. Біржова інфраструктура.	2	1
Тема 4. Економіко-правові аспекти біржової діяльності.	2	
Тема 5. Організаційні засади діяльності бірж.	2	1
Тема 6. Біржовий товар.	2	
Тема 7. Біржові угоди та їх види.	2	1
Тема 8. Біржові індекси.	2	1
Тема 9. Механізм біржової торгівлі.	2	1
Тема 10. Посередництво у біржовій діяльності.	2	1
Тема 11. Кон'юнктури ринків та біржове ціноутворення.	2	
Тема 12. Форварди і ф'ючерси та їх особливості.	2	1
Тема 13. Основи функціонування валютної біржі.	2	
Тема 14. Використання інформаційних і комунікаційних технологій у біржовій діяльності.	2	1
Тема 15. Інновації в біржовій діяльності.	4	1
Усього годин	32	10

6. Теми семінарських занять

Назва теми	Кількість годин	
	д.ф.н.	з.ф.н.
Тема 1. Сутність біржової діяльності. Класифікація бірж.	2	
Тема 2. Тенденції розвитку біржової торгівлі.	2	1
Тема 3. Біржова інфраструктура.	2	
Тема 4. Економіко-правові аспекти біржової діяльності.	2	1
Тема 5. Організаційні засади діяльності бірж.	2	1
Тема 6. Біржовий товар.	2	1
Тема 7. Біржові угоди та їх види.	2	
Тема 8. Біржові індекси.	2	1
Тема 9. Механізм біржової торгівлі.	2	
Тема 10. Посередництво у біржовій діяльності.	2	
Тема 11. Кон'юнктури ринків та біржове ціноутворення.	2	1
Тема 12. Форварди і ф'ючерси та їх особливості.	2	
Тема 13. Основи функціонування валютної біржі.	2	1
Тема 14. Використання інформаційних і комунікаційних технологій у біржовій діяльності.	2	1
Тема 15. Інновації в біржовій діяльності.		
Усього годин	28	8

7. Самостійна робота

Назва теми	Кількість годин	
	д.ф.н.	з.ф.н.
Тема 1. Сутність біржової діяльності. Класифікація бірж.	8	11

Тема 2. Тенденції розвитку біржової торгівлі.	8	11
Тема 3. Біржова інфраструктура.	8	11
Тема 4. Економіко-правові аспекти біржової діяльності.	8	11
Тема 5. Організаційні засади діяльності бірж.	8	10
Тема 6. Біржовий товар.	8	11
Тема 7. Біржові угоди та їх види.	8	11
Тема 8. Біржові індекси.	8	10
Тема 9. Механізм біржової торгівлі.	8	11
Тема 10. Посередництво у біржовій діяльності.	8	11
Тема 11. Кон'юнктури ринків та біржове ціноутворення.	8	11
Тема 12. Форварди і ф'ючерси та їх особливості.	8	11
Тема 13. Основи функціонування валютної біржі.	8	10
Тема 14. Використання інформаційних і комунікаційних технологій у біржовій діяльності.	8	11
Тема 15. Інновації в біржовій діяльності.	8	11
Усього годин	120	162

8. Програмові вимоги з дисципліни «Біржова діяльність»

1. Характерні особливості біржової торгівлі.
2. Основні історичні етапи виникнення бірж і їх розвитку.
3. Структура світового біржового обігу та територіальне розміщення бірж залежно від їх товарної спеціалізації.
4. Біржовий ринок США і його характеристика.
5. Біржовий ринок Великобританії, Франції та Японії.
6. Особливості формування біржового ринку в Україні.
7. Характерні особливості та етапи розвитку бірж у Європейських країнах.
8. Регулювання біржової торгівлі в США.
9. Регулювання біржової діяльності в Україні. Законодавчо-правові документи, що регулюють біржову торгівлю.
10. Закон України “Про товарні біржі”. Основні складові та їх коротка характеристика.
11. Оподаткування біржової діяльності. Види податків що справляються з учасників товарного біржового ринку.
12. Світовий біржовий товарообіг та місце сільськогосподарської продукції в ньому.
13. Етапи розвитку біржового аграрного ринку.
14. Концепція розвитку біржового ринку сільськогосподарської продукції.
15. Структура біржового ринку сільськогосподарської продукції.
16. Шляхи удосконалення і розвиток біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією.
17. Класифікація бірж. Поділ бірж в залежності від виду біржового товару.
18. Біржа – класичний інститут ринкової економіки. Характеристика бірж з економічного, організаційного і юридичного аспектів.
19. Універсальні біржі та спеціалізовані біржі і їх характеристика.
20. Товарні біржі і їх характеристика.
21. Біржовий товар, його визначення. Основні вимоги до біржового товару.
22. Речовий біржовий товар та його групи і підгрупи.
23. Цінні папери – біржовий товар. Часові просторові та ринкові характеристики.
22. Первинні і вторинні цінні папери. Безпаперові або бездокументарні цінні папери.
23. Валюта як біржовий товар. Валютний курс.
24. Правила біржової торгівлі їх сутність та технологія прийняття.
25. Основні технологічно операції при здійсненні торгів на вітчизняних біржах.
26. Операційний зал біржі. Його функції та характеристика.
27. Брокерська контора. Статус та організаційні форми.
28. Основні вимоги до організації роботи брокера.
29. Види брокерських угод. Брокерське обслуговування за договором.

30. Брокерське обслуговування за договором-дорученням. Види винагород брокера.
31. Біржова угода. Характеристика біржової угоди з економічного, організаційного, юридичного та етичного поглядів.
32. Спотова угода (контракт): визначення та характерні особливості і їх роль у становленні біржової торгівлі.
33. Форвардна угода (контракт): визначення, характерні особливості, недоліки, відмінності від спотової угоди.
34. Види опціонів. Опціон на купівлю, продаж та подвійний опціон.
35. Основні відмінності між ф'ючерсною і форвардною угодами.
36. Поняття хеджування та його види. Теорія хеджування та його переваги.
37. Роль і місце спекулянтів на ф'ючерсному ринку.
38. Спекулянти “ведмеді” і “бики”, їх різниця і задачі.
39. Принципи формування цін на товарній біржі. Види біржових цін. Структура елементів біржової ціни на товар.
40. Види цінової політики і стратегія продавця на товарній біржі. Суть і правила котирування цін.
41. Розвиток інтернет-трейдингу в Україні. Проведення операцій в інтернеттрейдингу. Основні системи інтернеттрейдингу. Базові торгові стратегії.
43. Віртуальні біржі та крипто валюта. Сутність криптовалюти, передумови її виникнення та відмінність від електронних грошей.
44. Види криптовалют. Ринок криптовалют та особливості його функціонування. Капіталізація ринку криптовалюти. Bitcoin – обмінники.
45. Криптовалютні біржі. Особливості bitcoin та форми його функціонування. Криптовалютний гаманець. Сутність технології блокчейн (Blockchain).

8. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	<p>Знання, при формі семестрового підсумкового контролю-екзамену, оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями:</p> <p>«відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;</p> <p>«добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;</p> <p>«задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;</p> <p>«незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.</p> <table border="1" style="width: 100%; text-align: center; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th colspan="3">Шкала оцінювання для екзамену</th> </tr> <tr> <th>університетська</th> <th>національна</th> <th>шкала ЄКТС</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>90 – 100</td> <td>відмінно</td> <td>A</td> </tr> <tr> <td>80-89</td> <td rowspan="2">добре</td> <td>B</td> </tr> <tr> <td>70-79</td> <td>C</td> </tr> <tr> <td>60-69</td> <td rowspan="2">задовільно</td> <td>D</td> </tr> <tr> <td>50-59</td> <td>E</td> </tr> <tr> <td>26-49</td> <td>незадовільно з можливістю повторного складання</td> <td>FX</td> </tr> <tr> <td>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</td> <td>1-25</td> <td>F</td> </tr> </tbody> </table>	Шкала оцінювання для екзамену			університетська	національна	шкала ЄКТС	90 – 100	відмінно	A	80-89	добре	B	70-79	C	60-69	задовільно	D	50-59	E	26-49	незадовільно з можливістю повторного складання	FX	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	1-25	F									
Шкала оцінювання для екзамену																																			
університетська	національна	шкала ЄКТС																																	
90 – 100	відмінно	A																																	
80-89	добре	B																																	
70-79		C																																	
60-69	задовільно	D																																	
50-59		E																																	
26-49	незадовільно з можливістю повторного складання	FX																																	
незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	1-25	F																																	
Система оцінювання курсу	<p style="text-align: center;">100 бальна – (50 балів протягом семестру та 50 балів за екзамен)</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th colspan="4">Поточне тестування та самостійна робота</th> <th rowspan="2">Екзаменаційна робота (екзамен)</th> <th rowspan="2">Сума балів з навчальних дисциплін</th> </tr> <tr> <th>Модуль 1</th> <th>Модуль 2</th> <th colspan="2">Модуль 3</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td rowspan="2">Поточний контроль</td> <td rowspan="2">Підсумковий модульний контроль</td> <td colspan="2">Самостійна робота</td> <td rowspan="2">Теми 1-14</td> <td rowspan="5"></td> </tr> <tr> <td>Тестування</td> <td>Індивідуальна робота</td> </tr> <tr> <td>Теми 1-14</td> <td>Теми 1-14</td> <td>Теми 1-14</td> <td>Теми 1-14</td> <td></td> </tr> <tr> <td>20</td> <td>20</td> <td>5</td> <td>5</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="text-align: center;">50</td> <td style="text-align: center;">50</td> <td style="text-align: center;">100</td> </tr> </tbody> </table>	Поточне тестування та самостійна робота				Екзаменаційна робота (екзамен)	Сума балів з навчальних дисциплін	Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3		Поточний контроль	Підсумковий модульний контроль	Самостійна робота		Теми 1-14		Тестування	Індивідуальна робота	Теми 1-14	Теми 1-14	Теми 1-14	Теми 1-14		20	20	5	5		50				50	100
Поточне тестування та самостійна робота				Екзаменаційна робота (екзамен)	Сума балів з навчальних дисциплін																														
Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3																																	
Поточний контроль	Підсумковий модульний контроль	Самостійна робота		Теми 1-14																															
		Тестування	Індивідуальна робота																																
Теми 1-14	Теми 1-14	Теми 1-14	Теми 1-14																																
20	20	5	5																																
50				50		100																													
Система поточного оцінювання	Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті за виступ та виконання письмового завдання студентом. Передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної																																		

<p>знань студентів на практичних заняттях</p>	<p>теми під час роботи на семінарських заняттях та набутих практичних навичок під час виконання практичних завдань.</p> <p>Критерії поточного оцінювання:</p> <p>«5» – в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.</p> <p>«4» – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.</p> <p>«3» – в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.</p> <p>«2» – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.</p> <p>Поточні оцінки 2, 3, 4, 5, які можуть отримати студенти під час практичних занять сумуються.</p> <p>Середній бал за поточний контроль переводиться у 20 бальну шкалу.</p>
<p>Система оцінювання знань через проведення контрольних робіт</p>	<p>Контрольні роботи проводяться з метою визначення стану засвоєння матеріалу здобувачами вищої освіти за період теоретичного навчання.</p> <p>З дисципліни передбачено виконання двох контрольних робіт після закінчення вивчення тем змістового модуля №1, №2. Контрольна робота оцінюється максимум у 10 балів (за сумою двох 20).</p> <p>Контрольна робота проводиться в тестовій формі. Кількість тестових завдань у варіанті 20. Студенти опрацьовують питання, тем змістового модуля і для контролю проходять тестування в системі дистанційного навчання (d-learn.pnu.edu.ua) (дві спроби – кращий результат).</p>
<p>Система оцінювання знань самостійної роботи студентів</p>	<p>Самостійна робота студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Тестування 2. Індивідуальна робота <p>Тестовий контроль: студент опрацьовує питання, що призначені для самостійного вивчення і для контролю проходить тестування в системі дистанційного навчання (d-learn.pnu.edu.ua) (дві спроби – кращий результат).</p> <p>Максимальна кількість балів за тестування становить 5 балів (20 тестів по 0,25 бали)</p> <p>Вивчення дисципліни передбачає обов'язкове виконання індивідуального завдання (ІЗ).</p> <p>Максимальна кількість балів за ІЗ становить 5 балів.</p> <p>Контроль знань індивідуальної роботи проводиться з метою визначення</p>

	<p>стану успішності здобувачів вищої освіти за період теоретичного навчання. Модульний контроль знань індивідуальної роботи студентів здійснюється через проведення аудиторних письмових контрольних робіт або індивідуальних завдань.</p> <p>Критерії контролю знань індивідуальної роботи студентів (за виконання письмової контрольної роботи або індивідуального завдання):</p> <p>5 балів - в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі завдання.</p> <p>4 бали - достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.</p> <p>3 бали - в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.</p> <p>2 бали - не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.</p> <p>1 бал - частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.</p> <p>0 балів - не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.</p> <p>Індивідуальне завдання виконується в окремому зошиті або друкується на окремих аркушах.</p> <p style="text-align: center;">Додаткові бали:</p> <p>Виступ з доповіддю на університетській студентській науковій конференції, участь у турнірах, олімпіадах, студентських конкурсах наукових робіт – 10 балів.</p> <p>Результати неформальної освіти можуть зараховуватись відповідно до Положення про порядок зарахування результатів неформальної освіти в університеті.</p>
<p>Підсумковий семестровий контроль</p>	<p>Підсумковий семестровий контроль – це підсумкове оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти за семестр, що здійснюється в університеті у формі екзамену. Підсумковий семестровий контроль оцінюється від 0 до 100 балів і переводиться у національну шкалу та шкалу ЄКТС.</p>

Студент повинен набрати не менше 25 балів у сумі за три змістові модулі:

М 1. Поточний контроль (1-20 балів).

М 2. Контрольна робота (1-20 балів).

М 3. Самостійна робота (1-10 балів).

Якщо студент набрав менше 25 балів. Дозволяється, як виняток, з дозволу декана економічного факультету за заявою, погодженою з кафедрою теоретичної і прикладної економіки, одноразове виконання студентом додаткових видів робіт з навчальної дисципліни (відпрацювання пропущених занять, перескладання змістових модулів, виконання індивідуальних завдань тощо) для підвищення оцінок за змістові модулі.

Екзамен (максимум 50 балів) проводиться у комбінованій формі (письмова + усна компоненти).

Структура екзаменаційного білета:

1. Письмова компонента (30 тестових питань у системі дистанційного навчання університету (d-learn.pnu.edu.ua) (максимум 30 балів).

2. Усна компонента включає одне теоретичне питання (максимум 10 балів) та одну задачу (максимум 10 балів).

В умовах карантину екзамен складається через виконання тільки письмової компоненти (50 тестових питань у системі дистанційного навчання університету (d-learn.pnu.edu.ua) (максимум 50 балів). Ідентифікація здобувача вищої освіти відбувається з використанням онлайн платформи ZOOM.

Повторне складання екзаменів допускається не більше двох разів з кожної дисципліни: один раз (талон №2) тестування в системі дистанційного навчання + усне опитування відповідно до програмових вимог, другий – комісії (талон №3) реалізується виключно у тестовій формі з використанням організаційно-технологічних процесів.

Якщо студент не склав навчальну дисципліну за талоном 3, дозволяється повторне вивчення навчальної дисципліни впродовж наступного семестру (планується за рахунок власного часу студента і не фінансується з бюджетних коштів).

Політика курсу

Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Відвідування занять є важливою складовою навчання. Дозволяється вільне відвідування лекцій. Пропуски практичних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку на консультаціях, при цьому оцінка не ставиться, а н/б округляється.

9. Рекомендована література.

Основна література

1. Калінеску Т.В., Кушал І.М., Кирилов О.Д. Біржова діяльність: підручник. Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. – Сєверодонецьк: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2016. – 444 с.
2. Одарченко А.М., Сподар К.В., Лісніченко О.О. Біржова діяльність : опорний конспект лекцій: ХДУХТ, 2017. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. URL: http://mgu.edu.ua/docs/biblioteka/oporn_kons.pdf. (дата звернення: 25.08.2020).
3. Пепа Т. В., Пішеніна Т.І., Лавринович В.В., Рябовол Л.Т. Біржова діяльність: навчальний посібник. К.: Ліра-К, 2016. – 540 с. Біржове право: товарна біржа як особливий суб'єкт господарювання: Навч. Посібник. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2016. – 52 с.
4. Солодкий М.О., Резнік Н.П., Яворська В.О. Основи біржової діяльності: навчальний посібник. К.: ЦП Компрінт, 2017. – 450 с.
5. Сотник І.М., Таранюк Л.М. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність. ВТД «Університетська книга», 2018. 572 с. URL: <http://sites.znu.edu.ua/science-earth/assets/documents/principles/Pidpryemnytstvo-torhivlya-birzhova-diyalnist.pdf>. (дата звернення: 25.08.2020).
6. Сохацька О. М., Мельник Ю. В. Біржова справа: підруч. для студентів ВНЗ. Терноп. нац. екон. ун-т. – Вид. 3-тє, перероб., змін. та допов. – Тернопіль: ТНЕУ, 2014. – 654 с.
7. Хрущ Н., Іжевський П., Безвух С. Біржова діяльність: посібник. Кондор, 2017. – 348 с.

Наукові публікації

1. Вавдійчик І.М. Сучасний стан та тенденції розвитку біржової торгівлі в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. №15. С. 182-185.
2. Мацкевич Я.М. Роль біржової діяльності у розвитку інфраструктури регіональної торгівлі сільськогосподарською продукцією. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 6. С. 177–182.
3. Машлій Г. Проблеми підвищення ефективності біржової торгівлі в Україні. *Вісник ТДТУ. Серія «Економіка»*. 2016. № 1. С. 170–172.
4. Ясенецький В.С. Особливості функціонування бірж як складової ринкової інфраструктури. *Бізнес Інформ*. 2014. № 1. С. 333- 337.

Інформаційні ресурси в інтернеті

1. Бібліотека ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». URL: <http://lib.pnu.edu.ua> (дата звернення: 26.08.2020).
2. Законодавство України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>. (дата звернення: 25.08.2020).
3. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua>. (дата звернення: 24.08.2020).
4. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого URL: <https://nlu.org.ua>. (дата звернення: 25.08.2020).
5. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, офіційний сайт URL: <http://www.nssmc.gov.ua/>. (дата звернення: 25.08.2020).
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>. (дата звернення: 24.08.2020).
7. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/catalog/ministerstvo-ekonomiky-ukraini>. (дата звернення: 25.08.2020).
8. Українська біржа, офіційний сайт URL: <http://www.ux.ua>. (дата звернення: 25.08.2020).